

**VERDUURZAMENDE
ONDERSTEUNING VOOR
BURGERINITIATIEVEN**

**Algemeen:
verduurzamingsmodel, netwerk-
analyse en toepassingen**

EERST WAT THEORIE

Achtergrond, identiteit en oriëntatie

De regio de Kempen (het zuidelijk deel van de provincie Noord-Brabant en het noordelijk deel van de Vlaamse provincies Antwerpen en Limburg) was tot de jaren '50 een betrekkelijk armoedige landstreek met een historie en regionale identiteit van vooral hardwerkende kleine boeren, die min of meer het hoofd boven water konden houden. Daartoe waren zij uiteraard op zichzelf aangewezen, maar het besef dat steun van en aan de mensen in de omgeving daarbij van groot belang was, heeft zeker een grote invloed gehad op de maatschappelijke verhoudingen en de manier waarop ideeën tot stand kwamen en werden ontwikkeld. Deze culturele oriëntatie heeft er dan ook zeker toe bijgedragen dat juist in de Kempen allerlei coöperaties opkwamen. Een toonzettend voorbeeld daarvan was de opkomst van de coöperatieve Boerenleenbanken (Raiffeisenbank), en meer recent de indrukwekkende industriële ontwikkeling (Brainport) waarin samenwerking de succesfactor is gebleken.

klik op de kaart om te vergroten

Deze traditie en culturele oriëntatie van “samen redden we het”, is nog steeds waarneembaar in de Kempische volksaard.

Burgerinitiatieven

Deze elementen vormen een vruchtbare voedingsbodem voor allerlei soorten van (coöperatieve) burgerinitiatieven.

Bij de vormgeving en uitwerking van die ideeën kwamen de initiatoren regelmatig tot de ontdekking dat ze vastliepen in een verkokerde organisatiestructuur van overheden, en ook wel van die van private dienstverleners. Dit verschijnsel werd nog verergerd door allerlei inconsistenties in wet- en regelgeving tussen en soms zelfs binnen de instanties waarmee men te maken kreeg. Deze verkokering is nog steeds aan de orde.

*Voormalig Commissaris van de Koning Prof. Wim van de Donk:
“De overheid is als een fritessnijder die initiatieven versnijdt tot....”*

Eindresultaat is vaak dat initiatiefnemers door deze verkokering geen integrale oplossing en/of acceptatie voor hun plannen vinden en de kansen van initiatieven onvoldoende worden benut en ook feitelijk worden ontmoedigd.

P people

P profit

P planet

TRIPLE P

Van belang in de ontwikkeling is de invloed van het Brundtland-rapport "Our common future, 1987" dat duidelijk maakt dat het voor een duurzaam ontwikkelingsproces noodzakelijk is dat de drie P's: People, Planet en Profit voldoende met elkaar in harmonie zijn. Deze denkbeelden geven zeker richting aan de inzet van de ontwikkelingsadviseurs.

Steeds duidelijker, en ook door steeds meer verschillende overheden onderkend, wordt het belang van burgerinitiatieven; juist om de vervreemding van de individuele burger van anonimiserende overheden en andere instanties het hoofd te bieden. Het blijft echter lastig de organisatiestructuren te ontkokeren.

Van belang is hierbij de constatering dat deze verkokering niet is ontstaan vanuit kwade wil of onachtzaamheid van bestuurders en/of ambtenaren, maar veeleer vanuit een oprecht verantwoordelijkheidsgevoel voor de beheersbaarheid en de efficiency van hun organisatie. Dit maakt de ontkokering extra moeilijk.

Ontwikkelingsadviseurs

Tegen deze achtergrond en nog steeds vanuit de volksaard van "samendoen" heeft een aantal ontwikkelingsadviseurs inspiratie en stimulans gevonden hun krachten te bundelen om burgerinitiatieven te ondersteunen bij hun ontdekkingsreizen door de doolhoven van wet- en regelgeving. Dit heeft vorm gekregen in *Tussenheid* waarin op informele wijze is gewerkt aan werving, de training en de structurering van het deskundigennetwerk.

De ontwikkelingsadviseurs hebben uiteenlopende deskundigheden, vaardigheden en ervaringen: ruimtelijke ordening, natuur- en milieubeleid, samenlevingsopbouw, bedrijfseconomie, bestuurskunde, juridische zaken, projectmanagement, coöperatieve organisatieontwikkeling e.d. Eén van hun belangrijke basisattitudes is de bereidheid tot afstemming en uitwisseling over en weer. Hierdoor wordt de integraliteit van hun ondersteuning versterkt.

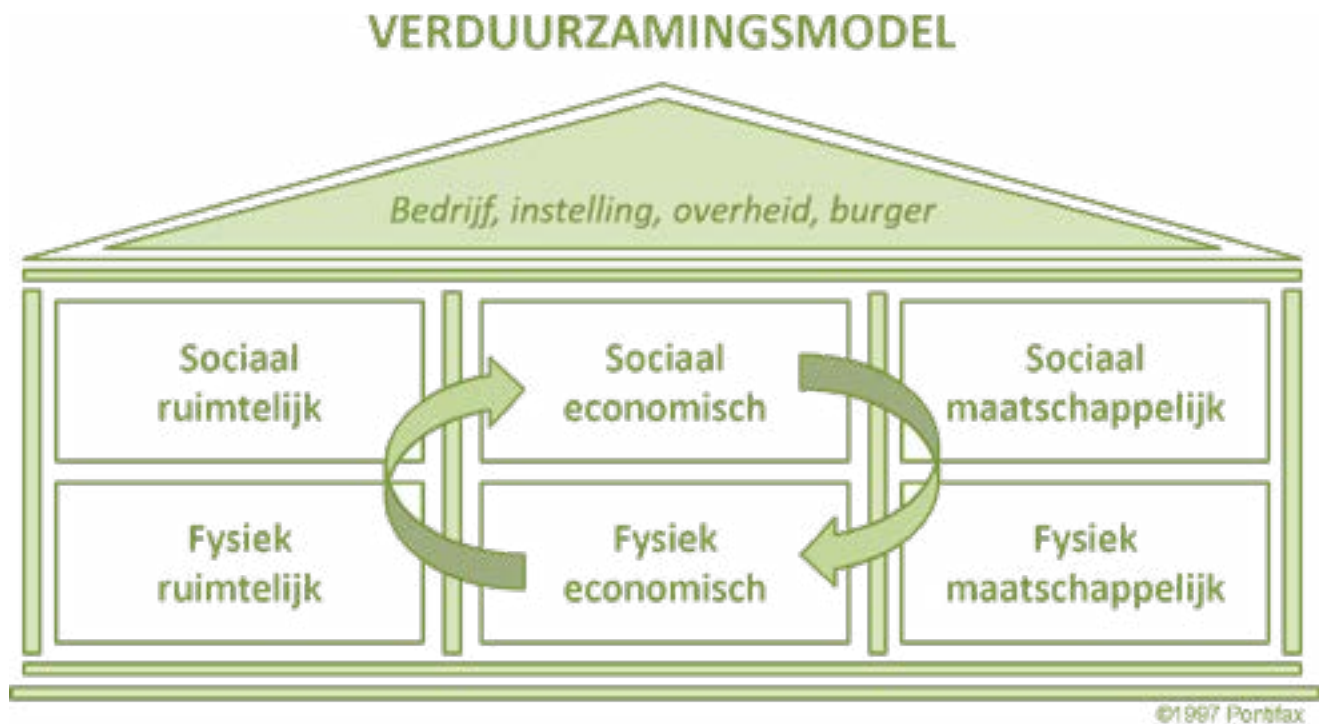
Verduurzamingsmodel

Ter wille van een nog wat meer gefocuste analyse van de problematiek en ook ter verbreding van de basis van de ondersteuning heeft Pontifax aan de Triple P twee domeinen toegevoegd: sociaal en fysiek. In het sociale domein vinden we bijv. leraren, communicatieadviseurs, maatschappelijk werkers e.d. In het fysieke domein aannemers, architecten, ambachtslieden en zo meer. Deze nadere specificatie is behulpzaam bij de analyse en uitwerking van initiatieven en structureert de ondersteuning van de ontwikkelingsadviseurs. Verderop meer hierover.

Het aldus geformuleerde model wordt het *verduurzamingsmodel* genoemd. De term *verduurzaming* wordt nadrukkelijk gekozen, omdat hierin een expliciete verwijzing zit naar een *actieve, dynamische* attitude in tegenstelling tot de term *duurzaamheid* die meer op een statische situatie duidt.

Het verduurzamingsmodel bestaat dus uit zes domeinen, met ieder hun typische eigenschappen, waarden en normen, die idealiter alle zes bij elk initiatief in overwegingen en planvorming betrokken kunnen worden.

Vanuit dit model opereren ontwikkelingsadviseurs met deskundigen uit de zes domeinen die met elkaar een klankbord vormen voor de initiatiefnemers.

Geïnspireerd door Brundtland en Pontifax zien de ontwikkelingsadviseurs verduurzaming als perspectief. Zo proberen ze verkokeringsknelpunten te omzeilen door initiatiefnemers relevante elementen en actoren uit de ruimtelijke, economische én maatschappelijke domeinen te helpen ontdekken, met elkaar te verbinden en te betrekken bij de ontwikkeling van het initiatief. Zij zijn behulpzaam bij het zoeken naar de best mogelijke mix van kansen, zienswijzen en belangen om zo het initiatief te verwezenlijken: samenwerking onderling met het oog op een toekomstbestendig resultaat.

De toepassing van deze ondersteuning is inmiddels bij honderden initiatieven effectief gebleken.

Uitgangspunt van het model is dat mensen, kansen, zienswijzen en belangen uit de domeinen van de 3 P's (people-maatschappelijk, profit-economie, planet-ruimte) *verbonden* kunnen worden en *samen met de initiatiefnemer* aan verduurzaming kunnen werken: Ontkokeren dus!

VERDUURZAMINGSMODEL EN NETWERKINVENTARISATIE

Om als initiatiefnemer je activiteit verduurzamend te laten zijn kun je niet terugvallen op een standaard receptenboek. Elk probleem brengt zijn eigen uitdagingen mee. Je zult deze telkens afzonderlijk moeten aangaan en daarvoor telkens passende oplossingen moeten zoeken.

Naast de ontwikkelingsadviseurs kan het relatienetwerk van de initiatiefnemer hierbij bijzonder nuttig zijn.

Het blijkt zeer de moeite waard mensen die je kent en vertrouwt uit de verschillende verduurzamingsdomeinen te betrekken bij je acties. Hun standpunten en adviezen en vooral de confrontatie daarvan en de uiteindelijke integratie draagt zeker bij aan de passende oplossingen. Voor deze confrontatie en integratie moet je deze mensen wel eerst inventariseren en categoriseren (ironisch gezien: *verkokeren*) om ze vervolgens te kunnen ontkokeren of verbinden.

Hoe inventariseer je de groep mensen die je kan helpen?

Maak hiervoor gebruik van verschillende bronnen. Denk bijvoorbeeld aan je financiële administratie (debiteuren en crediteuren), je projectadministratie, het CRM-systeem, eigen adresbestanden, contacten op social media, visitekaartjes of de verjaardagskalender. Hoofdregel: benoem alleen maar mensen waar je een prettige band mee hebt!

Hoe maak je een goede verdeling over de zes domeinen?

Je begint de geïnventariseerde mensen te verkokeren in de verduurzamingsdomeinen: In welke omgeving beweegt betrokkene zich het meest? Soms lijkt het dat je in een bepaalde omgeving geen of weinig relaties hebt, maar na enig doordenken kom je meestal wel tot ontdekkingen. Immers: iedereen heeft wel goede relaties die zich bewegen in de desbetreffende omgevingen.

Waar kun je rekening mee houden als je een groep voor een denksessie (CIMBY-sessie; [Certainly In My Back Yard](#)) wil samenstellen?

Een CIMBY-sessie is een gerichte methode om met een breed gezelschap de mogelijkheden van het initiatief te bespreken (zie tekening hieronder).

Vanuit de netwerkinventarisatie in de zes domeinen zoek je naar een goede mix van stakeholders (leveranciers, klanten en partners) en zorg je ervoor dat de vier O's (overheid, onderwijs, ondernemers en omgeving) vertegenwoordigd zijn. Vervolgens kijk je naar een prettige mix van persoonlijkheidskenmerken en geslacht. Sommige mensen kun je in meerdere velden indelen, anderen (bijv. een burgemeester) zijn lastiger in te delen en kun je als joker inzetten omdat ze geacht worden in alle domeinen wel de weg te kennen.

Uiteraard moet de initiator zijn of haar ideeën presenteren aan de deelnemers (ook wel inbassadeurs² genoemd) aan de sessie; dit dwingt hem of haar de ideeën helder en concreet te formuleren: een lakmoestest!

Voorbeeld van een ingevulde netwerkinventarisatie

	ruimtelijk	economisch	maatschappelijk
sociaal	Brabantse Milieu Federatie Natuurmuseum Noord-Brabant Bion Food&Agriculture Hogere Agrarische School Den Bosch	Streeknetwerk Huis van de Brabantse Kempen Wijkraad Noordhoek Wijkraad Goirke Hasselt Bouwmeesterbuurt Contour de Twern Mundial Productions Land van de Hilver Streeknetwerk Hart van Brabant Hogere Agrarische School Den Bosch NHTV Leisure Academy Brabant WIMMIS Midpoint Brabant Gemeente Tilburg, Economie &Arbeidsmarkt	Contour de Twern Wijkraad Noordhoek Wijkraad Goirke Hasselt Bouwmeesterbuurt Were Di Mundial Productions GGD Theresialyceum Gemeente Tilburg, Wijkzaken Bewonersverenigingen WonenBreborg Gemeente Tilburg, Afd. Sociaal
fysiek	Streeknetwerk Het Groene Woud Streeknetwerk Hart van Brabant Wijkraad Noordhoek Wijkraad Goirke Hasselt Bouwmeesterbuurt Gemeente Tilburg, stedenbouwkundige Gemeente Tilburg, Spoorzone Dorith van Gestel, landschapontwerper Kim de Greef, architect	Coöperatie Kempen Goed Verheiden Concepten - Leisure Sevaux Interim&Financieel Management Gemeente Tilburg, Spoorzone	WonenBreborg Bewonersverenigingen WonenBreborg Were Di Studio Jan Ooms Gemeente Tilburg, Afd. Sociaal

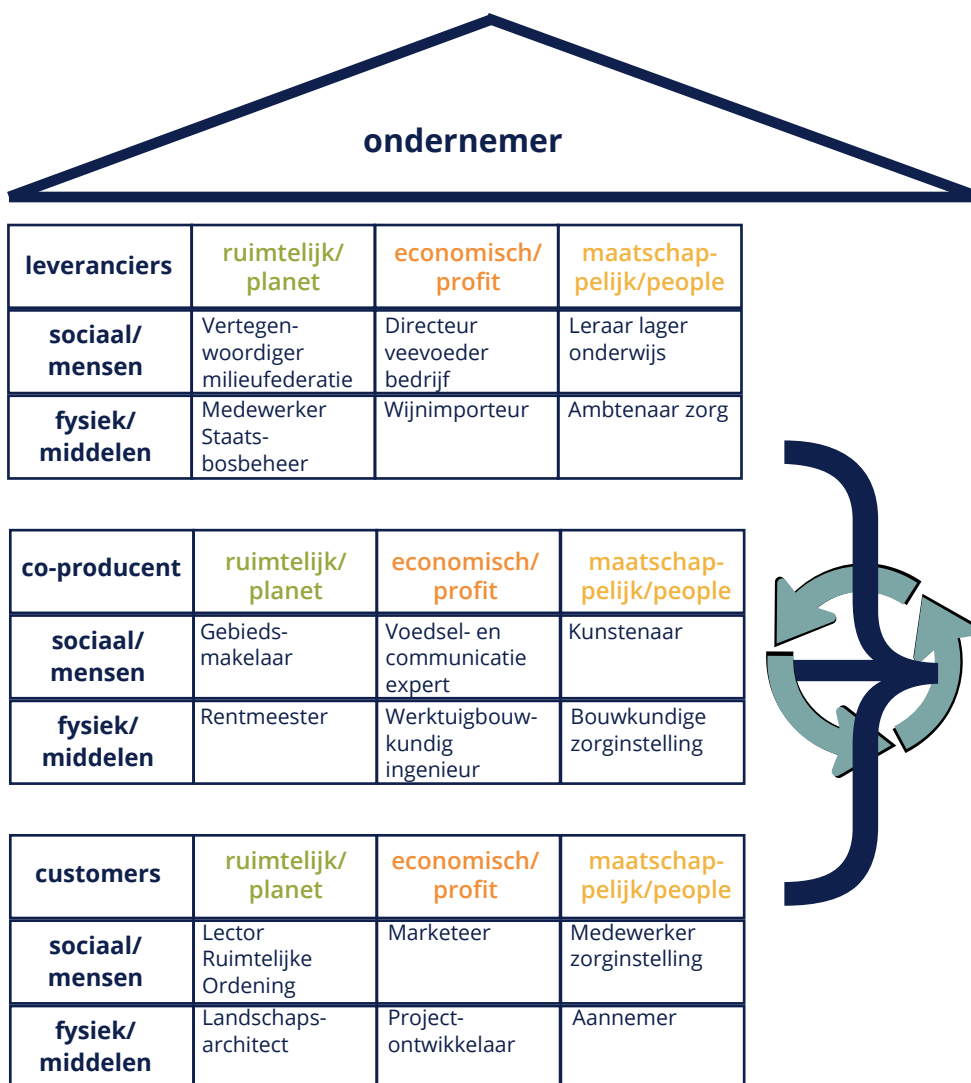
Je kunt de geselecteerde mensen vragen in een prettige context mee te denken over of mee te werken aan de volgende acties:

1. Het kiezen van een goede rechtsvorm en het samenstellen van het bestuur van het initiatief. Je kunt gericht mensen vanuit verschillende domeinen vragen om mee te denken of in je bestuur zitting te nemen.
2. Een groep samenstellen voor een uitgebreide CIMBY-sessie.
3. De samenstelling bepalen van een jury voor een korte pitchsessie (bij een pitch presenteren mensen ideeën aan een deskundige jury die vervolgens daarop reflecteren).
4. Een groep samenstellen voor een brainstormsessie met een specifieke focus, b.v. een gemeentelijk beleidsvraagstuk
5. De inventarisatie gebruiken voor acquisitie-doeleinden; waar zitten je blinde vlekken, in welke omgeving wil je je verder ontwikkelen?
6. De inventarisatie inzetten voor netwerkontwikkeling (uitbreiding of opschaling van het plan).
7. Draagvlak ontwikkelen door het samenbrengen van een zorgvuldig geselecteerde groep.

VERDUURZAMINGS- EN ONTWIKKELPANEL MET INBASSADEURS

Voorbeeld van een geanonimiseerde CIMBY-groep. Welke mensen uit welke velden vraag je om mee te denken?

In dit voorbeeld gaat het om een lokale voedsel- en belevingsondernemer.

Bijeenkomsten:

- Ontwikkeling bedrijf
- Product testen
- Brainstorm Product Market Combinations
- Thema's:
 - *Verduurzaming
 - *Identiteit
 - *Verspilling
- Plezier!!!

Eindnoten

- 1 Zie ook www.cimby.nl
- 2 *Inbassadeurs is de benaming van geselecteerde mensen vanuit een netwerkinventarisatie: zij vertegenwoordigen en/of betrekken een verduurzamingsdomein*

